

بسم الله الرحمن الرحيم  
سؤالات تجزیه و ترکیب آیات ۴۴ الی ۵۲ سوره مبارکه حاقه

• **وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ (۴۴)**

۱. نوع واو در "و لو تقوّل..."

▪ عاطفه بر "تنزیل من رب العالمین"

۲. معنای باب تفعل در "تقوّل"

▪ به معنای تکلف است زیرا شخص در نسبت کذب قول به شخص دیگر خود را به تکلف می اندازد و آنچه واقعیت ندارد را واقعیت دار جلوه می دهد و این کار تکلف دارد و چون این فعل متضمن فعل "کذب" یا "افترا" است با حرف جرّ "علی" می آید.

• **لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ (۴۵) ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ (۴۶)**

۳. بررسی "اقاویل"

▪ این کلمه جمع الجمع است زیرا جمع "قول" اقوال است و جمع "اقوال" اقاویل است. قول در اینجا اسم مصدر است.

۴. بررسی "أخذنا منه"

▪ فعل أخذ متعدی بنفسه است بنابراین نمی تواند ضمیر در "منه" ضمیر مفعولی باشد مگر بنا بر قول فراء که زیادت "من" در کلام موجب را جائز می داند؛ بنابراین باید مفعولی را برای "أخذنا" در تقدیر بگیریم و می توان با توجه به قرینه حالیه "نفساً" را به عنوان مفعول به، در تقدیر گرفت و "من" را ابتدائیه می گیریم.

۵. معنای باء در "بالیمین"

▪ سببیت و یمین کنایه از قدرت است.

۶. بررسی لغوی "وتین"

▪ از فعل "وَتَنَّ يَتَنُّ وَتُونًا" مانند: وتن الرجل بالمكان: یعنی در مکان ثابت ماند؛ ماده وتن در اصل لغت به معنای ثبات و ملازمه است و به همین دلیل به رگ قلب از آنجا که در کنار قلب ملازم و ثابت است وتین می گویند.

• **فَمَا مِنْكُمْ مَّنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ (۴۷)**

۷. نوع فاء در "فما منکم..."

▪ رابط جواب شرط فصیحه یعنی إن اخذه الله فما منكم عنه حاجزین

۸. تجزیه و ترکیب جمله "ما منكم من أحدٍ عنه حاجزین"

▪ ما: مشبّه به لیس، منكم: جارو مجرور متعلّق به افعال عامّ مقدّر و حال است از "احد"؛ من:

زائده است بر سر اسم "ما"؛ حاجزین: خبر "ما"؛ عنه: متعلّق به حاجزین أي مانعین

• **وَ إِنَّهُ لَتَذَكَّرَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ (۴۸)**

۹. معطوف علیه در جمله "وَ إِنَّهُ لَتَذَكَّرَةٌ"

▪ عطف بر "تنزیل من ربّ العالمین"

۱۰. بررسی لغوی "متقین"

▪ از ماده و قی است که ثلاثی مجردش

۱. هم متعدّی یک مفعولی استعمال می شود (به واسطه من نسبت به مفعول دوّم)

مانند: و قی زیدُ نفسه من المعصية

۲. هم متعدّی بنفسه دو مفعولی

مانند: و قی زیدُ نفسه المعصية

▪ معنای باب افتعال در این کلمه: (نکته: فعل اتقی متعدّی بنفسه یک مفعولی است)

۱. مطاوعه ثلاثی مجرد

• این معنی در صورتی است که ثلاثی مجردش را دو مفعولی در نظر بگیریم: و قی زیدُ

نفسه المعصية: فأتقت نفسه المعصية

• این معنی بعید است زیرا "اتقی" در موارد استعمالی اش به خود شخص اسناد

داده می شود نه نفس شخص

۲. به معنای ثلاثی مجرد برای رساندن جمد و تلاش و مبالغه در انجام کار

▪ تقدیر إتقوا الله: إتقوا نفسكم معصية الله: یعنی با تلاش و کوشش فراوان حتما خودتان

را از معصیت خدا نگه دارید.

• **وَ إِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنْكُمْ مُكَذِّبِينَ (۴۹)**

۱۱. معطوف علیه در "وَ إِنَّا لَنَعْلَمُ..."

▪ آیه قبل

۱۲. معنای "من" در "أَنَّ مِنْكُمْ مُكَذِّبِينَ"

▪ تبعیضیه

• **وَ إِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ (٥٠) وَ إِنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ (٥١)**

۱۳. بررسی لغوی و صرفی "حسرة"

مصدر از حَسِرَ عليه، يَحْسِرُ حَسْرًا وَ حَسْرَةً

نکته: ظاهراً در این آیه قلب صورت گرفته است: إِنَّهُ لَحَسْرَةٌ مِنَ الْكَافِرِينَ عَلَيْهِ: یعنی "علي" که  
بعدهش بوده است مقدم شده است.

• **فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ (٥٢)**

۱۴. نوع فاء در "فاسبِّح"

رابط فسیحه: إذا كان الامر هكذا فسبِّح

نکته: باء در باسم، باء سببیه یا مصاحبت یا زائده است.